

ise de (a.e., VI, 663-664) bunların güvenilemeyecek ölçüde zayıf hatta mevzû* oldukları kabul edilmektedir (bk. Kastallâni, I, 334). Ünlü hadis mütehasssısı Ukaylî ise daha kesin bir ifadeyle, Hz. Peygamber'den bu konuda herhangi bir hadis rivayet edilmediğini bildirmektedir (eđ-Du'afa'ü'l-kebir, IV, 449).

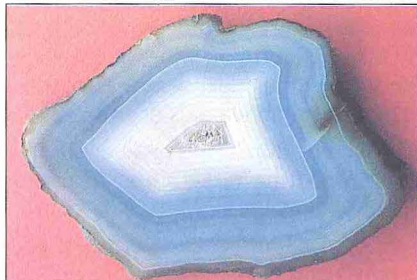
Akik yüzüklerin kaşları genellikle yüksek bombeli ve oval veya yuvarlak olmakta ve daima gümüş halkaya raptedilen bu taşların oturtulduğu yuvanın tabanı oyularak akiğin parmağa temas etmesi sağlanmaktadır. Yüzüklerin, kaşın parmağa dokunacak biçimde yapılmasına, al akiğin vücuda doğrudan temas etmesi halinde akan kanı durdurduğu, asabiyeti teskin ettiği ve savaş alanında soğukkanlılık verdiği gibi bazı batıl inançlar gerekçe gösterilmektedir. Bu inançların ise taşın renginden, suyu kurumuş vadilerde bulunmasından ve özellikle taşıdığı adın kökünü teşkil eden akkın (عك) "kesmek" anlamını taşımasından kaynaklandığı tahmin edilebilir. Yüzüklerde kafes tabanını oymanın gerçek sebebi gümüşten tasarruf olsa gerektir ve nitekim gümüş yüzüklerin bir miskalden (4.722 gr.) daha ağır olmaması hususunda zayıf da olsa bir hadis mevcuttur (Ebû Dâvûd, "Ejâtem", 4; Tirmizî, "Libâs", 43). Üzerine bazı tılsımlı işaretler ve dualar kazanarak boyuna asılan hamailer de tercihen al akikten yapılmakta ve yine vücuda temas edecek şekilde çıplak ten üzerine takılmaktadır.

Halk arasında al akiğin makbul tutulmasına karşılık, İslâmî rüya tabircilerine göre rüyada ak akik görmek al akik görmekten daha hayırlıdır ve akik fakirliğin gideceği, işlerin düzene gireceğine işaret eder (Nablûsî, s. 86). Akik, tesbih yapımında da haddeli ve yontma (fasetalı) olmak üzere iki ayrı biçimde kullanılmıştır (bk. TESBİH). Haddelilerin, taşın rengine ve imâmesinin uzunluğuna göre kıymetli tesbihler arasında yer almasına karşılık yontmaların fazla bir değeri yoktur. Çünkü taneler haddeden geçmedikleri için aynı ölçüde olmamakta ve köşeleri birbirine sürtünme sebebiyle aşındıklarından dolayı da zamanla donuk bir görünüm almaktadır. Akik İslâmî güzel sanatlarda mühre ve zermühre olarak da kullanılmaktadır (bk. TEZHİP).

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-^{Arab}, "^{ak}" md.; Tâcü'l-^{arûs}, "^{ak}" md.; Frisk. GEW, I, 199; Ebû Dâvûd, "Ejâtem", 4; Tirmizî, "Libâs", 43; İbnü'l-Esir, el-Kâmil, III, 113; Ukaylî, eđ-Du'afa'ü'l-kebir (nşr. Abdülmü'tî Emîn Kal'acî), Beyrut 1404/1984, IV, 449; Kastallâni, el-Mevâhibü'l-ledünniyye, Beyrut, ts., I, 334; Müttaki el-Hindî, Kenzû'l-ummâl (nşr. Bekrî Hayyânî — Safvetü's-Sekâ), Beyrut 1405/1985, VI, 663-664, 686; Nablûsî, Ta'tîrû'l-enâm ft ta'biri'l-menâm: İslâmî Rûya Tabirleri Ansiklopedisi (trc. A. Bayram — M. S. Çöğenli), İstanbul 1980, s. 86; Tahsin Öz, Hırka-i Saadet Dairesi ve Emanat-ı Mukaddese, İstanbul 1953, s. 28; İslam Yaşar — Nebil Fazıl Alsan, Mukaddes Emanetler, İstanbul 1985, s. 51; L. Quick, Book of Agates, Philadelphia 1963; P. Shaffer — H. Zim, Rocce e Minerali, Milano 1970, s. 80-81, 117, 131; J. Hell, "Akik", İA, I, 247; C. B. Slawson, "Agate", EAm., I, 330-331; W. A. Wooster — C. S. Hurlbut, "Agate", EBr., I, 321.

İki boyama akik dilimi

SARGON ERDEM

AKİK (العقيق)

Medine'nin güneybatısında bulunan bir vadi.

Hurmalıklar ve pınarlarıyla meşhur olan Akik, Harretü'lvebre ile Medine'den ayrılır ve Kuzeyde Vâdilhamd ile birleşir. Şiddetli yağmurlardan sonra çevredeki yamaçlardan toplanan sularla geniş bir çay görünümüne bürünen Akik vadisinde diğer zamanlarda yeterli su bulunmamaktadır. Hz. Ömer devrinde görülen vadiye yağmur sonrası toplanan seli seyretme âdeti, günümüzde de devam etmektedir. Akik'te sahâbeden Sa'd b. Ebû Vakkâs, Saîd b. Âs ve Saîd b. Zeyd'in yazlık evleri bulunduğu gibi, Me-

dine'nin ileri gelenlerinden birçoğu da buraya gezmeye gelmekteydiler. Tatlı suları olan, büyük ve küçük olarak ikiye ayrılan Akik hakkında birçok şiir de söylenmiştir. 1980'de 4000 civarında olan nüfusu, yaz aylarında daha da artmaktadır.

Hz. Peygamber zamanında Medine'den Mekke'ye giden yolun ilk merhalesi, Akik üzerinden Zülhuleyfe'ye uzanıyordu. Bazı hadislerde, Cebrâil'in Hz. Peygamber'e burada geldiği ve bu sebeple buranın "mübârek bir vadi" olduğu zikredilmektedir. Medineliler'in mîkât*ı da yine bu vadede Zülhuleyfe'dedir. Vadinin Müzeyne topraklarında yer alan kısmını Hz. Peygamber tarafından Bilâl b. Hâris'e mukâtaa* olarak verilmiş, ancak Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında, yeteri kadar imar edilmediği gerekçesiyle bir kısmı alınarak fakir müslümanlara dağıtılmıştır.

Medine'deki Akik vadisinden ayrı olarak Tâif'te, Orta Arabistan'da, Irak'ta ve Sudan'ın Kızıldeniz kıyılarında da aynı adı taşıyan başka vadiler vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Yâkût, Mu'cemü'l-büldân, IV, 139; İbn Hacer, el-İşâbe, II, 33, 46, 48; Aynî, 'Umdetü'l-kâfirî, Kahire 1392/1972, V, 416-419; Kâtip Çelebi, Cihannümâ, İstanbul 1145, s. 520; Mir'âtü'l-Haremeyn, II, 1124-1127; Hamed el-Câsir, Ft Serâti Gâmid ve Zehrân, Riyad 1397/1977, s. 68; Ali b. Sâlih es-Sülûk ez-Zehrânî, el-Mu'cemü'l-coğrafi li'l-bilâdi'l-Arabiyyeti's-Su'ûdiyye: Bilâdü Gâmid ve Zehrân, Riyad 1401/1981, s. 168-169; H. Lammens, "Akik", İA, I, 247; G. Rentz, "al-'Akkik", EI² (İng.), 336-337.

İDRİS BOSTAN

AKİKA

(العقيقة)

Çocuğun doğumunun ilk günlerinde bir şükran ifadesi olarak kesilen kurban.

Yeni doğan çocuğun başındaki saçta Arapça'da akîka denir. Akîka kurbanı kesildiği gün çocuğun saçları traş edildiği için kurbanı da akîka adı verilmiştir. İslâm öncesi dönemde Araplar arasında akîka kurbanı kesmek âdeti. İslâmiyet bu âdeti meşrûlaştırmış, fakat çocuğun başına kan sürülmesini menetmiştir (bk. Ebû Dâvûd, "Edâhi", 20). Bununla ilgili hadislerle dayanan âlimlerin çoğuna göre akîka kanını çocuğun başına sürmek mekruhtur. Hz. Peygamber, Câhiliye devrinde yalnız erkek çocukları için kesilen